

Κείμενο 1

Οι προεκτάσεις της εξειδίκευσης

Το κείμενο προέρχεται από το βιβλίο «Κοινωνικά Δοκίμια» του Αθανάσιου Κιτσάκη, που υπήρξε καθηγητής στη Βαρβάκειο Σχολή, σελ. 63 – 64, εκδόσεις Γρηγόρης, Αθήνα: 1991 (διασκευή συντομευμένη για τις ανάγκες της εξέτασης).

Προσπαθώντας κανείς να εντοπίσει τα αποτελέσματα της εξειδίκευσης, θα **υιοθετούσε** καταρχάς την άποψη ότι η εξειδίκευση σημαίνει γενικότερα άνοδο και βελτίωση του επιπέδου ζωής. Σαν επιμέρους θετικά αποτελέσματα θα μπορούσαμε να επισημάνουμε τη μεγιστοποίηση της απόδοσης, την υψηλή δηλαδή αποδοτικότητα (αυτό, βέβαια, σε συνδυασμό με τις δυνατότητες που μπορεί να προσφέρει ένας σύγχρονος τεχνικός εξοπλισμός και οι νέες μέθοδοι παραγωγής), την ποιότητα στο παραγόμενο έργο, τη μείωση του κόστους παραγωγής, τη μείωση του καταβαλλόμενου μόχθου.

Ο Adam Smith, για να δείξει πόσο η εξειδίκευση αυξάνει την παραγωγικότητα, παραθέτει το κλασικό παράδειγμα της κατασκευής των καρφίτσων. «Ένας άνθρωπος μόνος του, λέει ο Smith, μπορεί να κατασκευάσει το πολύ μερικές εκατοντάδες καρφίτσες την ημέρα και αυτές όχι τέλειες. Αν, όμως, αυτό το έργο συντελείται από τα μέλη μιας μικρής ομάδας, έτσι ώστε το κάθε μέλος να εκτελεί συνεχώς την ίδια απλή ενέργεια, η ομάδα μπορεί στον ίδιο χρόνο να παράγει εκατοντάδες χιλιάδες καρφίτσες και μάλιστα τέλειες κατασκευής.» Επισημαίνουμε ακόμη ότι ο ειδικευμένος σε κάποιον τομέα της παραγωγής κάνει ενέργειες απλές και επαναλαμβανόμενες, επομένως, πρέπει να θεωρηθεί ότι η απλοποίηση που επιτυγχάνεται με την εξειδίκευση δεν απαιτεί ιδιαίτερες πνευματικές ικανότητες από τον εργαζόμενο.

Αντιμετωπίζοντας τώρα το χώρο της επιστήμης, θεωρούμε ότι η εξειδίκευση είναι απαραίτητη. Η εξειδίκευση, παρατηρεί ο Ι. Μ. Παναγιωτόπουλος, αποτελεί αναπόδραστη ανάγκη, γιατί κανείς δεν έχει σήμερα το δικαίωμα να καυχηθεί ότι κατέχει όλες τις γνώσεις της εποχής του, αφού απλούστατα, όπως λέει, ο τύπος του ολοκληρωμένου σοφού, όπως ήταν ο Αριστοτέλης, ο Λεονάρντο ντα Βίντσι ή ο Γκαίτε, είναι τώρα απραγματοποίητος. Κι αυτό γιατί η εξειδίκευση στο χώρο της επιστήμης είναι πια επιβεβλημένη από τη στιγμή που οι γνώσεις είναι απεριόριστες και γιατί μέσω αυτής μπορεί ο εξειδικευμένος επιστήμονας να εξετάσει όσο το δυνατόν λεπτομερέστερα και τελειότερα έναν τομέα. Το παράδειγμα της ιατρικής με τις τόσες ειδικότητες θα ήταν αρκετά πειστικό,

για να διαπιστώσει κάποιος το πόσο απαραίτητη είναι η εξειδίκευση στον επιστημονικό χώρο, όπως βέβαια και στον τομέα της τεχνικής.

Αν, όμως, εκ πρώτης όψεως, η εξειδίκευση παρουσιάζεται ως πανάκεια¹ και ως βασικός συντελεστής της κοινωνικής προόδου, χρειάζεται να δούμε και τις τεράστιες αρνητικές επιπτώσεις που έχει. Αναφέραμε ήδη ότι με την εξειδίκευση έχουμε το αποτέλεσμα της διαίρεσης του παραγόμενου έργου σε απλές και επαναλαμβανόμενες ενέργειες. Αυτή η επανάληψη, αυτή η τυποποίηση και ο **κατακερματισμός** του έργου σταδιακά κουράζουν τον άνθρωπο και τυποποιούν τον ίδιο, αμβλύνουν την ευαισθησία του απέναντι σε θέματα που δεν άπτονται της εργασίας, τον οδηγούν στην αλλοτρίωση και, κατά συνέπεια, στην έλλειψη ενδιαφέροντος για το παραγόμενο έργο και την ποιότητά του. Για το ξεπέραςμα αυτής της αλλοτρίωσης ο Ροζέ Γκαρωντύ προτείνει, αφενός μεν, να κοινωνικοποιηθούν τα μέσα παραγωγής, αφετέρου δε, να υπάρχει εναλλαγή των εργαζομένων στους χώρους εργασίας .

Κείμενο 2

Τα παιδιά της Νιόβης

Το κείμενο είναι απόσπασμα από το μυθιστόρημα του Τάσου Αθανασιάδη «Τα Παιδιά της Νιόβης», τέταρτη έκδοση (Ιούνιος 1998), εκδόσεις Εστία, Αθήνα

[...] Η Αρμενοπούλα την έκοψε: Κι όταν του χρόνου θα τέλειωνε το «Κεντρικό Παρθεναγωγείο», πώς θα γύριζε να μείνει στο Σαλιχλί, ύστερα από τέτοια ζωή στη Σμύρνη; ρώτησε με κρυμμένη χαιρεκακία. Η Τασώ χαμήλωσε τη φωνή, για να μην την ακούσει η μητέρα της: Ω! μα δεν το 'χει καθόλου σκοπό, αποκρίθηκε, σα τέλειωνε, να επιστρέψει στο Σαλιχλί. Τώρα πια ήταν της μόδας τα κορίτσια από καλά σπίτια, που ξέρανε ξένες γλώσσες, να εργάζονται σε μεγάλες εταιρίες και τράπεζες ως ιδιαίτερες γραμματείς των διευθυντών...

Και οι έξι είχαν απομείνει να την κοιτούν μ' ανοιχτό το στόμα. Η απάντησή της τους είχε κάνει μεγάλη εντύπωση. Να 'τανε από αυτές που τις λένε «σουφραζέτες», σαν τη μαντάμ Ζιζή; ρώτησε με αφέλεια η Ανδρονίκη του Γιανούσογλου κοιτάζοντας την Τασώ με θαυμασμό. Εκείνη έβαλε τα γέλια. Όταν ο πατέρας της, είπε, ήρθε την τελευταία φορά στη Σμύρνη, στο «Ξενοδοχείο της Αλεξάνδρειας», όπου έμεινε, του έπαιξε πιάνο. Πολύ του άρεσε. Την κοίταξε με χαμόγελο: «Πώς θα γυρίσεις, βρε κόρη μου, στο Σαλιχλί; Ύστερα απ' τη ζωή που κάνεις εδώ, τα μυαλά σου έχουν πάρει αέρα. Ο ένας γαμπρός θα σου μυρίζει και ο άλλος θα σου βρωμάει. Πρέπει να κοιτάξουμε με το νονό σου να σου βρούμε κανένα παλληκάρι απ' τη Σμύρνη...», της είπε.

Ξέσπασαν και οι έξι σε κάτι προσποιητά γέλια. Η απάντησή της, πώς μπορούσε να εργαστεί «ως ιδιαίτερα γραμματεύς», τριβέλιζε απ' τη ζήλεια το μυαλό τους. Γιατί να μην είχαν και κείνες την

¹ Πανάκεια: μτφ μέσο επίλυσης οποιουδήποτε προβλήματος

τύχη να μάθουν περισσότερα γράμματα; Μα στη Μικρά Ασία οι εύποροι γονείς θεωρούσαν υποτιμητικό να χάνουν τα κορίτσια τους καιρό πιο πέρα απ' το εξατάξιο Δημοτικό· σκοπός τους ήταν να γίνουν καλές νοικοκυρές. Οι μεγαλύτερες σπουδές ταίριαζαν στις φτωχοκοπέλες, που θέλανε να γίνουν δασκάλες...

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1(μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να συνοψίσεις σε ένα κείμενο περίπου 70 λέξεων τα θετικά αποτελέσματα της εξειδίκευσης, όπως αυτά αναπτύσσονται από τον συντάκτη στις τρεις πρώτες παραγράφους του Κειμένου 1.

Μονάδες 10

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Σε ποιο συμπέρασμα καταλήγει ο δοκιμογράφος στην τρίτη παράγραφο του Κειμένου 1 (μονάδες 4), με ποια επιμέρους επιχειρήματα και παραδείγματα οδηγείται σε αυτό; (μονάδες 6).

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να επιλέξεις στο απαντητικό σου φύλο τη σωστή απάντηση για καθεμία από τις παρακάτω προτάσεις του Κειμένου 1.

1. Η λέξη «**υιοθετούσε**» στην πρώτη παράγραφο έχει τη σημασία:

- α) αποδεχόταν
- β) απέρριπτε
- γ) ανεχόταν
- δ) ενέκρινε

2. Η λέξη «**κατακερματισμός**» στην τέταρτη παράγραφο, έχει ως αντώνυμό της τη λέξη:

- α) ολοκλήρωση
- β) προσδιορισμός

- γ) επανένωση
- δ) πολυδιάσπαση

3. Στην πρώτη παράγραφο στο χωρίο: «Σαν επιμέρους θετικά αποτελέσματα θα μπορούσαμε . . . τη μείωση του καταβαλλόμενου μόχθου» κυριαρχεί:

- α) η παρατακτική σύνδεση
- β) ο μικροπερίοδος λόγος
- γ) το πολυσύνδετο σχήμα
- δ) το ασύνδετο σχήμα

4. Ο δοκιμογράφος επικαλείται στην τρίτη παράγραφο τα παραδείγματα του **Αριστοτέλη, του Λεονάρντο Ντα Βίντσι και του Γκαίτε**:

- α) για να αντιταχθεί με τα συγκεκριμένα πρότυπα σοφού
- β) για να επικρίνει τις συγκεκριμένες προσωπικότητες
- γ) για να συγκινήσει τον αναγνώστη
- δ) για να επικυρώσει την άποψη του

5. Στη δεύτερη παράγραφο και στο χωρίο «Αν, όμως, αυτό το έργο συντελείται από τα μέλη μιας μικρής ομάδας, έτσι ώστε το κάθε μέλος να εκτελεί συνεχώς την ίδια απλή ενέργεια, η ομάδα μπορεί στον ίδιο χρόνο να παράγει εκατοντάδες χιλιάδες καρφίτσες και μάλιστα τέλειας κατασκευής» στην υπογραμμισμένη φράση εκφράζεται:

- α) υπόθεση
- β) δυνατότητα
- γ) βεβαιότητα
- δ) πρόθεση

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 2 (μονάδες 30)

Με αφορμή το Κείμενο 1 γράφεις ένα άρθρο που θα δημοσιευθεί στη σχολική σου εφημερίδα, εντοπίζοντας κυρίως τις αρνητικές συνέπειες της εξειδίκευσης στους εργαζόμενους, είτε αυτοί είναι απλοί εργάτες είτε εξειδικευμένοι επιστήμονες, καθώς και τους τρόπους, για να προληφθούν οι όποιες αρνητικές επενέργειες του φαινομένου. (350 – 400 λέξεις).

Μονάδες 30

ΘΕΜΑ 3 (μονάδες 20)

Στην πρώτη και δεύτερη παράγραφο του Κειμένου 2 παρουσιάζεται έμμεσα ένας διάλογος των κοριτσιών και της κεντρικής ηρωίδας. Να αναφέρεις για ποιο λόγο χρησιμοποιείται από τον αφηγητή σε σχέση με το περιεχόμενο και ποιο επικοινωνιακό αποτέλεσμα δημιουργεί.

Μονάδες 20

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις σε ποια κοινωνικά στερεότυπα βασίζονται οι αντιδράσεις και οι σκέψεις των δευτερευόντων προσώπων της ιστορίας (φιλενάδες, πατέρας) χρησιμοποιώντας στοιχεία του κειμένου. Ταυτίζεσαι μ' αυτά ή διαφοροποιείσαι; (120 - 150 λέξεις).

Μονάδες 15